

Centre d'Estudis Demogràfics

**L'EMANCIPACIÓ RESIDENCIAL DE LES PERSONES
JOVES A CATALUNYA, 2002-2008**

Sílvia CASOLA
Pau MIRET

385

*PAPERS
DE
DEMOGRAFIA*

2011

Centre d'Estudis Demogràfics

**L'EMANCIPACIÓ RESIDENCIAL DE LES PERSONES
JOVES A CATALUNYA, 2002-2008**

Sílvia CASOLA

Pau MIRET

385

El document forma part del Treball de Recerca del
Màster en Estudis Territorials i de la Població-Demografia,
de Sílvia Casola. Sota la direcció de Pau Miret,
va ser presentat el 8 de setembre de 2011, a la UAB.

Centre d'Estudis Demogràfics

2011

Resum.- *L'emancipació residencial de les persones joves a Catalunya, 2002-2008*

L'objectiu de l'article és conèixer quins han estat els canvis en l'emancipació residencial de les persones joves a Catalunya, entre 2002 i 2008, dos punts que assenyalen l'entrada i la sortida d'un període de creixement econòmic. Les preguntes d'investigació són: s'ha incrementat l'emancipació durant aquest període?; s'ha donat patrons diferenciats d'emancipació per a homes i dones?; quin és l'efecte del nivell d'instrucció en la probabilitat d'estar emancipat?; fins a quin punt tenir parella determina si s'està o no emancipat?; el fet de tenir feina és el factor determinant?

El conjunt de canvis socials esdevinguts en les societats modernes durant les últimes dècades han modificat les estructures socials i han obligat als individus a adaptar-se, cada vegada amb més rapidesa. En conseqüència, és bàsic conèixer quin és l'efecte d'aquests canvis en el procés d'emancipació dels joves catalans. A més, considerem interessant analitzar si el període de bonança econòmica ha afavorit el procés d'emancipació del col·lectiu jove.

Paraules clau.- Joves, emancipació residencial, Catalunya.

Resumen.- *La emancipación residencial de las personas jóvenes en Cataluña, 2002-2008*

El objetivo de este artículo es conocer los cambios en la emancipación residencial de las personas jóvenes en Cataluña, entre 2002 y 2008, dos puntos que señalan la entrada i la salida de un período de crecimiento económico. Las preguntas de investigación son: ¿Se ha incrementado la emancipación durante este período?; ¿Se dan patrones diferenciados entre hombres y mujeres?; ¿Cuál es el efecto del nivel de instrucción en la probabilidad de estar emancipado?; ¿Hasta qué punto tener pareja determina si alguien está o no emancipado?; ¿Es el hecho de tener trabajo el factor determinante?

El conjunto de cambios sociales en las sociedades modernas, durante las últimas décadas, han modificado las estructuras sociales y han obligado a los individuos a adaptarse cada vez con mayor rapidez. En consecuencia, es básico conocer cuál es el efecto de estos cambios en el proceso de emancipación de los jóvenes catalanes. Además, consideramos interesante analizar si el período de bonanza económica ha favorecido este proceso de emancipación del colectivo joven.

Palabras clave.- Jóvenes, emancipación residencial, Cataluña.

Abstract.- *Residential emancipation of young people. Catalonia, 2002-2008*

The aim of this paper is to know the changes in living paternal home pattern of young people in Catalonia from 2002 to 2008, two points that mark the entrance and exit of a period of economic growth. The research questions are: Has leaving home increased during this period? Are there different patterns for men and women? What is the effect of educational attainment on the probability of being emancipated? At what extent having a partner determines if anyone is living away from parental home? Or it is the fact of being employed the determinant factor?

The set of social changes in modern societies over the past decades have changed the social structures and forced individuals to adapt faster to them. Consequently, it is basic to know what is the effects of these changes in the process of leaving home of young Catalans. Moreover, we consider interesting to analyse whether the period of economic prosperity has helped that process among young adults.

Keywords.- Young adults, leaving home patterns, Catalonia.

ÍNDIX

1.- Introducció	1
2.- Objectius i metodologia de treball	2
3.- Estat de la qüestió	4
4.- L'edat, el temps i el sexe en l'emancipació residencial	7
5.- Els condicionants de l'emancipació residencial a Catalunya	10
6.- Conclusions	15
Referències bibliogràfiques	16

ÍNDIX DE GRÀFICS

1.- Proporció emancipats	7
2.- Proporció d'emancipats 2002 i 2008	8
3.- Proporció d'emancipats 2002 i 2008 segons sexe	9

ÍNDIX DE TAULES

1.- Probabilitat d'estar emancipat segons edat (factor al quadrat), any d'observació i sexe	10
2.- Nivell d'instrucció per sexe i any	11
3.- Probabilitat d'estar emancipat segons edat (factor al quadrat), any d'observació, sexe i nivell d'estudis	11
4.- Relació amb l'activitat 2002 i 2008 segon sexe	12
5.- Model emancipat, Homes (edat al quadrat, onada, sexe, nivell educatiu i relació amb l'activitat)	13
6.- Model emancipat-Dona (edat al quadrat, onada, sexe, nivell educatiu i relació amb l'activitat)	14

L'EMANCIPACIÓ RESIDENCIAL DE LES PERSONES JOVES A CATALUNYA, 2002-2008

Sílvia CASOLA
scasola@ub.edu

Pau MIRET
pmiret@ced.uab.es

1.- Introducció

Durant l'últim mig segle s'han produït un conjunt de canvis que han modificat les estructures socials de les societats avançades i han obligat als individus a adaptar-se. Canvis que posen barreres cada cop més altes per a determinats col·lectius socials i que els dificulta el desenvolupament de les seves biografies personals. Els joves, com a un dels col·lectius exposats a més riscos i menys estabilitat social i econòmica, són un grup especialment sensible a aquest fet, i en particular els processos de transició a la vida adulta, com l'emancipació juvenil, les seves trajectòries laborals i la formació de noves llars, es veuen modificats pels canvis constants que es van produint en les nostres societats.

En aquest article s'estudia l'evolució de l'emancipació juvenil, per mitjà de l'estudi de l'anàlisi de l'emancipació residencial de les persones joves a Catalunya, per als anys 2002 i 2008. Dos talls temporals que representen l'etapa de més creixement econòmic de les últimes dècades, la fi d'aquesta i l'inici de la crisi econòmica actual. Així, s'analitza si el període de bonança econòmica ha produït modificacions en el procés d'emancipació del col·lectiu jove pel que fa a la probabilitat d'emancipar-se, i si ha variat la forma en que les persones joves marxen de casa. Per acabar d'acotar l'article, aquest es centrarà en l'estudi de les persones joves (25 a 29 anys) a Catalunya, ja que aquests marc geogràfic permet, d'una banda, utilitzar les dades del Panel de Desigualtats Socials de Catalunya, i de l'altra, centrar l'estudi en un marc polític i social concret.

L'article s'organitza en cinc parts: Objectius i metodologia de treball, on s'exposen els objectius que marquen la realització d'aquest article i també la metodologia i les fonts

emprades; Estat de la qüestió, on es fa un repàs a la bibliografia nacional i internacional més important, per tal d'emmarcar teòricament aquest treball; L'edat, el temps i el sexe en l'emancipació residencial, on s'exposen els motius pels quals es determinen unes edats d'estudi determinades (25-29 anys), els anys que s'estudia i perquè es fa una anàlisi separada per sexes; Els condicionants de l'emancipació residencial a Catalunya, on es mostra l'explotació de les dades i els resultats obtinguts de l'anàlisi; Conclusions, on es fa un repàs dels principals resultats.

2.- Objectius i metodologia de treball

El procés d'individualització que viuen les societats actuals és un factor que ha afectat especialment als joves i als seus processos de transició a la vida adulta, sobretot pel que fa a l'emancipació. Aquest camí cap a una societat més individualitzada sovint és interpretat com un procés de reafirmació de les biografies personals, en què és la voluntat de l'individu la que s'acaba duent a terme, o com diria Beck (1998), les biografies personals passen a dependre dels processos autoreflexius. També és interpretat com a conseqüència de la segmentació i polarització social que s'ha produït sobretot en les societats més avançades (Mingione, 1993). Fins quin punt aquest processos no són reflex del trencament en els sistemes de solidaritat familiar i social? Tots aquests canvis produïts en el si de les societats i en la forma en que ens relacionem socialment estan vinculats amb el procés de globalització, entenent-la com un conjunt de canvis econòmics (neoliberals) i socials (individualistes) que s'han produït, sobretot, en les dues últimes dècades.

A nivell econòmic, i concretament en el cas espanyol, la primera dècada del segle XXI s'ha caracteritzat per un creixement econòmic exponencial que ha durat fins a finals de l'any 2008. Aquest creixement, ha estat basat en sectors intensius en l'ús de mà d'obra poc qualificada (Esteban, Martín, Miguélez, Molina i Recio, 2009), sectors ocupats, en part, per persones joves. Ha provocat aquesta millora econòmica un augment de la probabilitat d'emancipació dels joves? Ha produït la desaparició de les diferències entre sexes en quan a l'emancipació? És a dir, que millorin les condicions econòmiques entre el 2002 i 2008, ha provocat que tant homes com dones tinguin un patró d'emancipació cada cop més similar, fins a dibuixar-se un de pràcticament igual?

En l'estudi de l'emancipació dels joves, i en aquest cas, de l'emancipació residencial, la major dificultat es troba a l'hora definir i fer operativa la variable dependent, és a dir, fer operatiu el concepte "emancipat". L'emancipació, pot ser definida des de diferents òptiques que van des d'aquelles que engloben tot el procés de transició a la vida adulta (i per tant, no defineixen un individu com a emancipat fins que no s'ha finalitzat tot aquest procés), fins d'altres mirades que posen l'atenció en algun aspecte en concret, com per exemple, l'emancipació econòmica o l'emancipació residencial. Tradicionalment, els experts divideixen aquesta transició cap a la vida adulta en tres dimensions: independència econòmica, emancipació residencial i formació familiar (Oinonen, 2010), dibuixant un camí a través del què tots els joves han de passar per convertir-se en adults. Avui, però, aquest temps, formes i moments s'han transformat i el compliment d'aquestes tres fases ja no és condició necessària per a definir un individu com a adult o emancipat. Aquí, l'estudi de l'emancipació es va fer a través de l'emancipació residencial.

Per a la realització del model es va utilitzar l'anàlisi multivariable, a través d'una regressió logística amb la variable "emancipat (residencial)" com a variable dicotòmica. També es va realitzar proves d'interacció entre les variables per tal de posar-les en el model.

La font que s'ha utilitzat és el Panel de Desigualtats socials a Catalunya (PaD). Un panel és un tipus d'enquesta que recull informació dels mateixos individus al llarg d'un període de temps determinat. En aquest cas, el PaD recull informació de més de 2000 llars a les que un cop l'any es passa un qüestionari a tots els membres de la llar de 16 o més anys. Així s'obté informació a dues bandes: d'una banda, la informació referent a la llar i les seves característiques i, de l'altra, la informació referent a cada un dels individus donada directament per aquests. Un panel permet també fer una anàlisi longitudinal, i això vol dir que es poden estudiar els individus i l'evolució d'aquests al llarg de tot un període i no sols d'un moment concret. El PaD, va néixer l'any 2000 i recull dades des del 2002, arribant a la novena onada a l'actualitat¹. És un projecte de la Fundació Jaume Bofill i una de les primeres enquestes longitudinals que existeixen a Catalunya i a l'Estat Espanyol. Amb una mostra representativa² de la societat catalana de 4880 individus. La selecció de les llars és

¹ Les onades que s'utilitzaran per a la realització d'aquest estudi són la onada 1 (2002) i la onada 7 (2008). La vuitena encara no està disponible per a treballar.

² Tenint en compte que la mitjana de persones adultes per llar a Catalunya és de 2,44 (padró 1996). Hi havia un cens de població al 2001, però encara no es disposaven de la seva informació quant es va iniciar el PaD, per això van utilitzar la del padró de 1996.

fa a través d'un mètode d'estratificació multi-etàpic on es tenen en compte les variables àrea geogràfica, grandària del municipi i estructura social (classe social)³.

3.- Estat de la qüestió

Unes dècades enrere, el procés d'emancipació seguia una seqüència marcada i ordenada per la que passaven pràcticament la totalitat de les persones joves (amb petites diferències segons classes socials i gènere): acabar els estudis, trobar feina i casar-se (marxant de la llar d'origen, formant-ne una de nova). Avui, però, aquest procés s'ha tornat un camí molt menys lineal.

El marc general en el que s'engloba aquest estudi és la segona transició demogràfica. Els canvis demogràfics produïts en el si de les societats avançades durant la dècada dels 60 ha modificat les maneres d'organitzar les diferents etapes vitals com l'emancipació, la unió, la fecunditat i les relacions en general o la participació social, política, laboral de les dones, que ha transformat les nostres societats. De la mateixa manera, el col·lectiu jove va iniciar un conjunt de transformacions que han esdevingut crucials per al canvi d'estatus social d'aquests en les últimes dècades. L'allargament i el trencament de "l'ordre natural" en què es produïa el pas del jove a l'adult, ha multiplicat i transformat la manera en què els joves s'emancipen, fins al punt que avui aquesta seqüència no té perquè passar per tots aquests passos, ni tampoc en aquest ordre (Gentile, 2010)

La diversificació de les formes de convivència, al igual que els canvis en la cultura i de les estructures socials en general, han transformat la manera de viure en les societats contemporànies i els valors socials establerts. Inglehart (1977) parla del canvi de valors intergeneracionals en les societats avançades. A més, aquest procés d'individualització que s'ha donat en les últimes tres dècades ha propiciat un canvi en les biografies personals. Beck i Beck-Gernsheim (1995) parlen dels canvis produïts en les tradicions, normes i directrius tradicionals cap a la diversitat d'opcions a l'hora de dibuixar les seves biografies personals. Les pautes que marcaven fins ara la formació de les llars, han passat a no ser lineals en el sentit que avui els itineraris de formació de les llars es modifiquen en relació a les decisions dels individus i poden tenir retorn al domicili patern. Giddens (1995) parla de

³ Extret de www.fbofill.cat

les transformacions produïdes amb la globalització, democratitzant les relacions privades i a la realització d'un procés autònom i personal del jo com a procés afavoridor de l'emancipació residencial del individu com a tal i no de l'emancipació residencial per formar una nova llar.

Concretament amb l'estudi de l'emancipació de les persones joves, Saraceno (2005) fa una classificació sobre els joves i l'emancipació a Europa a través de les dades de la primera "European Quality of Life Survey" que ajuda a entendre el perquè de la importància d'estudiar l'emancipació residencial. Els divideix en tres grups: Països nòrdics, Bèlgica, Alemanya, França, Grècia i Regne Unit en que un percentatge superior al 40% dels joves entre 18 i 34 anys viuen en llars unipersonals o en llars amb parella sense fills. Un segon grup compost per els països sud-europeus com l'Estat Espanyol, Itàlia i Portugal (on inclouríem el cas de Catalunya), amb pràcticament la meitat de població masculina menor de 34 anys convivint amb els seus pares. I finalment, un tercer grup en el que s'inclouen països com la República Txeca, Malta, Polònia, Eslovènia, Romania i Irlanda on es pot observar un elevat percentatge de joves que viuen a la seva llar d'origen formant una parella dins la llar. Segons Saraceno, les diferències que es donen amb els models depenen de diversos factors com el suport familiar, els valors culturals i l'estat de benestar dels diferents països, factors que poden accelerar o retardar l'emancipació dels joves.

El que també es pot observar en aquest estudi, és la perpetuació de les diferències de gènere en l'emancipació residencial dels joves. Són les dones les que s'emancipen de mitjana més aviat a tota la zona estudiada sense excepció (especialment per al segon grup, que en fa un anàlisi separat entre homes i dones) i, a diferència del col·lectiu masculí, ho solen fer per crear una llar amb parella (casats o no) i no per formar una llar unipersonal o sense nucli.

Aquesta pluralitat de formes d'emancipació que observem en l'estudi de Saraceno, va molt vinculada als sistemes d'Estat del Benestar existents en cada un d'aquest països però, sobretot, al sistema de solidaritat familiar que es dona en cada un d'aquests (Esping-Andersen, 1999; Moreno, 2010). Els Estats del Benestar dels països mediterranis es caracteritzen per posar tot el seu pes en la família com a asseguradora del benestar familiar (Esping-Andersen, 1999). De fet el "familiarisme" es l'expressió del model familiar patriarcal, basat en la solidaritat generacional que normalment s'expressa amb la feina que realitza la dona dins la llar (Moreno, 2010).

L'Estat Espanyol basa la seva política social en el model familiarista del “male/Breadwinner - female/Caregiver” és a dir, el pare com a sustentador econòmic del nucli familiar i la mare com a persona que cobreix totes les necessitats i, per això, els serveis i les ajudes de cara a l'emancipació juvenil o les famílies són molt escasses. En aquest sistema, les dificultats en el moment d'emancipar-se que pateixen els joves són molt elevades ja que al risc que de per si representa emancipar-se s'ha de sumar un sistema de protecció social que no ajuda i un mercat laboral de forta precarietat.

En aquest sentit, dues de les característiques que més poden marcar el “com” i el “quan” en l'emancipació d'un jove, són el nivell d'instrucció i la relació amb el mercat laboral i tots dos estan molt vinculats entre ells. Durant aquesta última dècada, s'ha produït una acceleració de la producció en sectors on es demandava mà d'obra de baixa qualificació, com el sector turístic i sobretot el sector de la construcció, fet que ha produït un fort creixement de l'economia espanyola, i un augment de llocs de treball en aquests sectors. Paral·lelament s'ha produït un augment de les persones amb estudis superiors.

Sovint es diu que ens trobem davant la generació més preparada i que disposa de més recursos educatius, però aquesta relació no està tan clara quan mirem la participació laboral dels joves. La tendència és que a més estudis, més participació en el mercat laboral (García-Montalvo, 2005), però, com és aquesta participació? Es dona en igualtat de condicions? El nivell formatiu s'adapta al lloc ocupat? Les dades de diferents enquestes demostren, tal i com es pot observar en l'article de García-Montalvo (2005) sobre la inserció laboral dels universitaris i la sobrequalificació, que es produeix un desajust entre les feines que ocupen els estudiants universitaris i els seus llocs de treball, sobretot a Catalunya. Aquest, però, seria un “desajust temporal” tot i que aquesta bretxa no comença a disminuir fins passats els trenta anys i, per tant, tindria un efecte determinant en la seva emancipació.

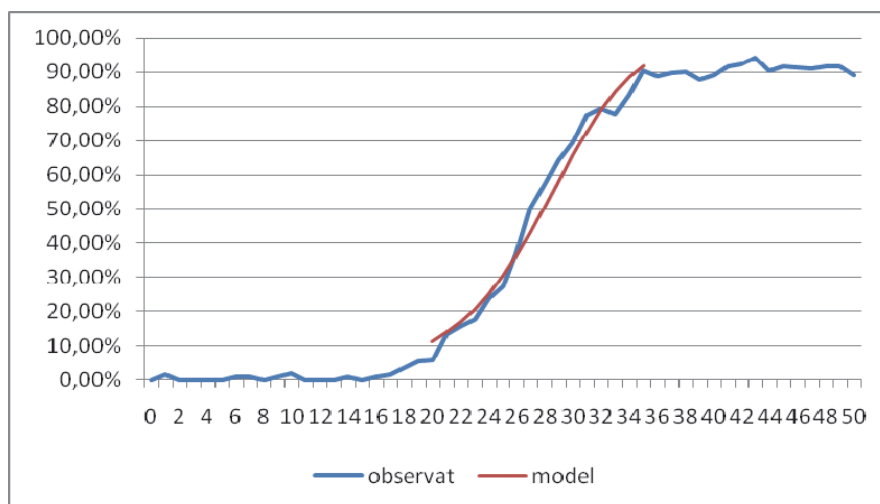
En definitiva, sembla que, sense uns estudis acabats, una feina estable i possiblement una parella amb qui emancipar-se i formar una família és molt més complicat fer-ho, especialment per a les dones. I actualment, en que cada cop s'endarrereix més el calendari de la fi dels estudis formals, a l'hora que també ho fa l'entrada al mercat laboral, seria lògic afirmar que és normal que també s'endarrereixi el moment d'emancipar-se.

4.- L'edat, el temps i el sexe en l'emancipació residencial

No hi ha un acord entre la comunitat científica sobre quines són les edats que comprenen el que anomenem “joventut”. Així mateix, l'Observatori Català de la Joventut (Serracant i Soler, 2009) estableix que joves són les persones que tenen entre 14 i 29 anys o l'EUROSTAT dels 16 als 29 anys. D'altres autors estableixen el rang d'edat entre els 15 i els 34, ja que així es pot centrar l'anàlisi en aquelles persones nascudes després de la dècada dels 70, és a dir, després del període de frontissa, anomenat també segona transició demogràfica per Lesthaegue i Van de Kaa al 1986 (Torres i Lapa, 2010).

Aquí, per establir quines seran, observarem quines són les edats on es produeixen els canvis entre el 2002 i el 2007. El gràfic 1 tenim una primera fotografia del percentatge d'emancipats per edats, on s'observa que a partir dels 18 anys les proporcions d'emancipats són clarament superiors a zero, i que les diferències en aquest percentatge són significatives fins als 35 anys, una edat a partir de la qual aquest indicador es presenta estable al voltant del 90% d'emancipats.

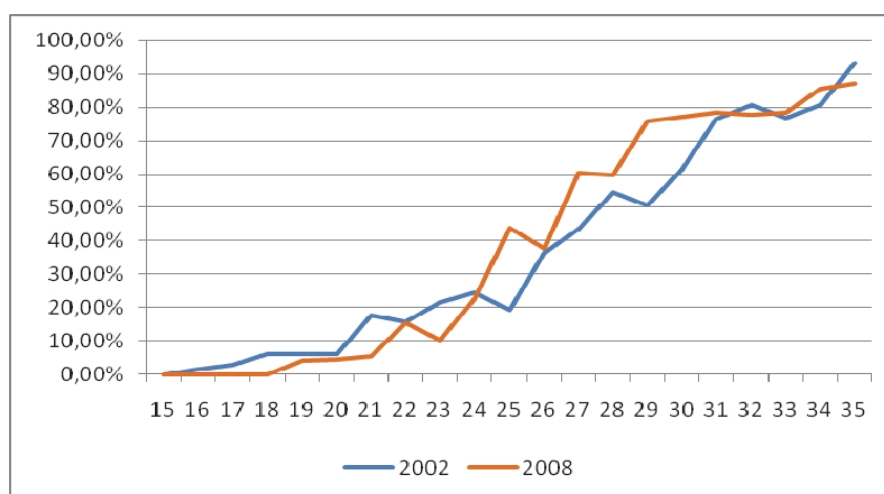
Gràfic 1.- Proporció emancipats

Font.- Elaboració pròpia amb dades del PaD

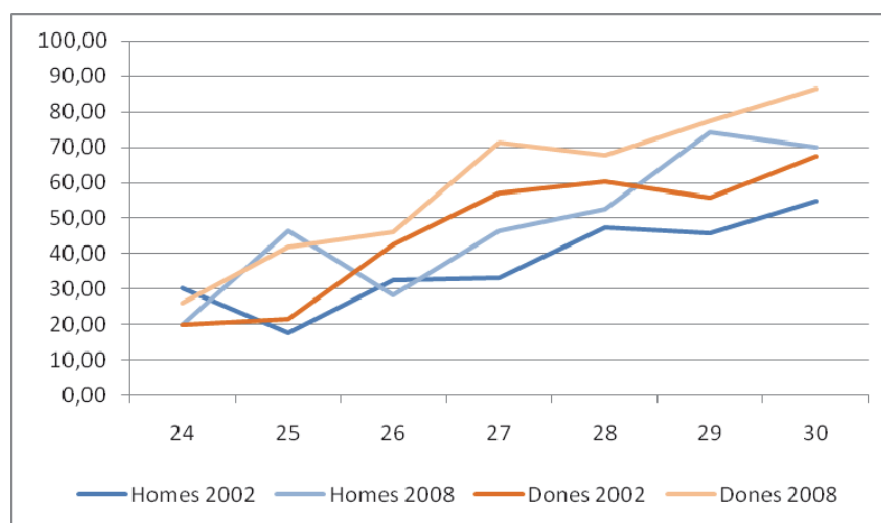
Però per conèixer si s'ha produït algun canvi entre el 2002 i el 2008 cal observar com ha estat el comportament de les edats en el temps. Es parteix de la primera onada (2002) com a la onada més representativa de la població, ja que és la primera onada, i es compara amb la setena onada (2008), ja que ha estat una onada on s'ha fet una nova recaptació de llars, és a dir, que torna a tenir la total representativitat de la població resident a Catalunya. Com s'observa en el gràfic 2, entre el 2002 i el 2008 s'ha produït un canvi de comportament en les edats compreses entre els 25 anys i els 29, ja que entre els 18 i els 24 s'observen unes proporcions molt similars, fet que també constatem a partir dels 30 anys.

Gràfic 2.- Proporció d'emancipats 2002 i 2008

Font.- Elaboració pròpia

En quan al sexe, els homes que més viuen fora de la casa dels pares el 2008 a diferència del 2002 són els més grans d'aquest grup d'edat (entre els 28 i els 30 anys), mentre els que tenen 26 anys ho fan en menor mesura que al 2002. Les dones, en canvi presenten un creixement lineal amb el mateix pendent en tots dos anys, és a dir, que hi ha més dones emancipades al 2008 que al 2002 sigui quina sigui l'edat observada. També, que l'emancipació dels homes que tenen entre 25 i 29 anys es produeix més escalada que la de les dones, en ambdós anys.

Gràfic 3.- Proporció d'emancipats 2002 i 2008 segons sexe

Font.- Elaboració pròpia a partir del PaD

De l'anàlisi exploratori es pot extreure, doncs, que les diferències produïdes entre aquells que tenen menys de 25 anys i més de 29 anys (tant en l'any 2002 com 2008), no són prou significatives del canvi com per incloure-les dins l'anàlisi. També, que els percentatges d'emancipats entre les edats més joves (18 a 23) han disminuït i que a partir dels 30 tendeixen a igualar-se. En tots els casos, però, són les dones les que tenen una major proporció d'emancipades. Això, ens permetrà conèixer com ha estat l'evolució de l'emancipació residencial de les persones joves a Catalunya en una etapa de creixement econòmic. Cal recordar, però, que aquestes dades no fan referència a generacions, sinó a edats i que per tant en aquest estudi s'engloben individus nascuts entre el 1973 (que el 2002 tenien 29 anys) fins als nascuts el 1983 (que el 2008 tenien 25 anys).

A la taula 1 s'observa una primera regressió logística amb el model que considerarem com a "model base" per a la realització de la part explicativa, és a dir, amb les variables de control. En aquest cas, i a partir d'aquí, s'ha transformat la variable edat en "edat al quadrat" per poder utilitzar aquesta variable a nivell numèric i no categòric i perquè, tal i com es pot observar en el gràfic 1, l'edat al quadrat s'adapta a la pauta per edats, creada a partir de l'equació que transforma els coeficients en probabilitat a través de l'antilogaritme

$$\frac{e^{\beta}}{1 + e^{\beta}}$$

per trobar-ne les proporcions.

Taula 1.- Probabilitat d'estar emancipat segons edat (factor al quadrat), any d'observació i sexe

emancipat	Coef.	Std. Err.	Z	P>z	[95% Conf.	Interval]
edad quadrat	0,01	0,00	7,00	0,00	0,01	0,01
Onada (2008)	0,61	0,15	4,05	0,00	0,32	0,91
Sexe (dona)	0,52	0,15	3,48	0,00	0,23	0,82
Constant	-5,79	0,75	-7,76	0,00	-7,25	-4,33

Font: PaD

Totes les variables tenen una forta significació, amb un nivell de confiança del 99% i s'ha comprovat que no hi ha interacció entre cap d'elles, per tant podem dir que aquestes tenen un efecte net, és a dir, que es poden explicar per separat. Així, el fet de ser dona atorga una major probabilitat d'estar emancipada (amb un coeficient del 0,5) al igual que s'observa una major probabilitat d'estar emancipat amb el pas del temps (en comparar 2008 amb 2002). De la mateixa manera passa amb l'edat: a major edat major possibilitat d'estar emancipat segons una pauta exponencial. A partir d'aquí ens preguntem: Per què l'emancipació és superior el 2008 en relació al 2002? Per què és major entre les dones que entre els homes?

5.- Els condicionants de l'emancipació residencial a Catalunya

L'estructura segons estudis, indica que el 73,51% de les persones entre 25 i 29 anys entrevistades tenen estudis mitjans o superiors el 2008, quinze punts percentuals més que a l'any 2002. De manera complementària, el percentatge de persones amb estudis obligatoris o sense acabar ha disminuït, al voltant de quinze punts percentuals per als obligatoris i lleugerament en el cas de les persones sense estudis obligatoris acabats, que passen del 8,92% al 7,74%. Pel que fa a les diferències per sexes, aquestes es mantenen entre ambdós anys. Per començar, cal senyalar que més de la meitat dels homes i tres quarts parts de les dones entre 25 i 29 anys, el 2002 i el 2008, tenen estudis mitjans o superiors: Els homes tenen un major percentatge d'estudis no acabats o d'estudis obligatoris, mentre les dones són les que tenen un percentatge més elevat d'estudis mitjans i superiors.

Taula 2.- Nivell d'instrucció per sexe i any

	2002			2008		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
No acabats	10,82%	6,80%	8,92%	8,70%	6,86%	7,74%
Obligatoris	38,53%	28,16%	33,64%	24,22%	13,71%	18,75%
Mitjans-superiors	50,65%	65,05%	57,44%	67,08%	79,43%	73,51%
Total	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Font.- Elaboració pròpia amb dades del PaD

En la relació entre el nivell d'estudis i l'emancipació (taula 3) hem trobat una interacció amb el sexe, és a dir, la probabilitat d'estar emancipat no és igual per a homes que per a dones si la relaciona amb el seu nivell educatiu. Per als homes, però, no és significativa en cap dels casos i els coeficients són pròxims a zero, és a dir, que gairebé no es dona cap efecte entre el nivell d'instrucció masculí i llur emancipació. Pel contrari, per a les dones hi ha un clar efecte d'aquesta variable. Així, les dones que no tenen els estudis acabats presenten una probabilitat d'estar emancipades 1,79 vegades major que els homes. Tanmateix, si mirem la pauta dibuixada per a les dones podem concloure que a major nivell d'instrucció, menor probabilitat d'estar emancipades. Per altra part, els efectes de l'edat i de la onada observada es continuen mantenint amb una significació elevada, amb un 99% en el nivell de confiança.

Taula 3.- Probabilitat d'estar emancipat segons edat (factor al quadrat), any d'observació, sexe i nivell d'estudis

	Coef.		P>z	
Constant	-5,83		0,00	
Edat²	0,01		0,00	
Onada (2008)	0,66		0,00	
Estudis	Homes		Dones	
	Coef.	P>z	Coef.	P>z
No acabats	0,00	Ref	1,79	0,00
Obligatoris	0,33	0,40	1,31	0,22
Mitjans-superiors	-0,05	0,90	0,32	0,02

Font.- PaD

La majoria de joves catalans entre 25 i 29 anys participen en el mercat laboral, tant al 2002 com al 2008. En aquest sentit, respectivament per als dos anys, el 37,05% i el 36,17% tenen un contracte indefinit i el 22,89% i el 20,57% temporal. El percentatge d'aturats augmenta dos punts entre el 2002 i el 2008, situant-se en el 8,87% en aquest darrer any. De manera complementaria, la proporció d'inactivitat baixa 5 punts entre el 2002 i el 2008, passant de ser el 16,57% a l'11,70%, fet que es deu, bàsicament, al període de creixement econòmic que produeix fins al 2008 un creixement de l'oferta de treball i per tant una millora en les condicions per a que els joves entrin en el mercat laboral.

Taula 4.- Relació amb l'activitat 2002 i 2008 segon sexe

	2002			2008		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
Inactius	11,32%	21,39%	16,57%	9,63%	13,61%	11,70%
Aturats	8,18%	5,78%	6,93%	10,37%	7,48%	8,87%
Temporals	21,38%	24,28%	22,89%	23,70%	17,69%	20,57%
Indefinits	38,99%	35,26%	37,05%	37,04%	35,37%	36,17%
Compte Propi	12,58%	3,47%	7,83%	3,70%	2,04%	2,84%
Altres	7,55%	9,83%	8,73%	15,56%	23,81%	19,86%
Total	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Font.- Elaboració pròpia amb dades del PaD

Pel que fa al sexe, homes i dones dibuixen una relació diferent amb l'activitat. La taxa d'inactivitat és superior per a les dones, tot i que es produeix una disminució de 12 punts entre el 2002 i el 2008. En canvi, es dona un creixement de la categoria d'“altres”, que fa referència a contractes en pràctiques, beques i altres tipus que no entren en la resta de categories que recull la variable de relació amb l'activitat. Per als homes, en canvi, disminueixen sobretot aquells que treballen per compte propi i creixen aquells que es situen en la categoria d'altres.

Entre la relació amb l'activitat i el gènere hi ha una interacció que afecta al model de comportament entre homes i dones. Com hem vist, aquesta interacció també es dona en relació amb el nivell d'estudis, en definitiva, el sexe és una variable que interacciona amb les dues variables que ajuden a explicar el model base que es treballa. Com que la complexitat de presentar una taula amb les dades d'ambdues interaccions al mateix

moment és elevada, s'ha decidit realitzar un pas més i, un cop observat els resultats de la regressió jeràrquica amb les dues interaccions, s'han realitzat dos models separant per sexe i utilitzant aquelles variables que són significatives en cada un dels casos. Per als homes, s'ha utilitzat la variable “relació amb l'activitat”, ja que el nivell d'instrucció no ens ajuda a explicar el canvi en la emancipació dels joves catalans (taula 5), i per a les dones s'ha seleccionat la categoria temporals per a la relació amb l'activitat i per al nivell educatiu els estudis mitjants-superiors (taula 6).

Per als homes (taula 5), el model indica que qualsevol situació és millor que estar inactiu, és a dir, que amb qualsevol relació amb l'ocupació, amb independència de la seva estabilitat, hi ha més possibilitats d'estar emancipat que si es té una relació d'inactivitat. Així aquells que tenen un contracte indefinit tenen una probabilitat 1,05 vegades superiors a estar emancipats i els que treballen a compte propi 1,26 vegades més. Fins i tot els aturats, en el cas dels homes, tenen 0,30 vegades més de probabilitat d'estar emancipat que els inactius (tot i que la diferència no és estadísticament significativa).

Taula 5.- Model emancipat, Homes (edat al quadrat, onada, sexe, nivell educatiu i relació amb l'activitat)

	Coef.	P>z
Constant	-5,87	0,00
Edat²	0,01	0,00
Onada (2008)	0,26	0,31
Inactius	0,00	ref.
Aturats	0,30	0,62
Temporals	1,15	0,02
Indefinits	1,05	0,03
Compte propi	1,26	0,04
Altres	1,53	0,01

Font.- PaD

En el cas masculí, l'activitat explica el canvi en el temps, ja que mentre els estudis no provoquen cap efecte en el model, en introduir la relació amb l'activitat desapareix la significació de la variable “onada”. Això vol dir que el que ha fet variar les condicions

d'emancipació dels joves catalans de 25 a 29 anys no és l'evolució del temps per si mateixa, sinó el canvi en la estructura laboral.

Per a les dones, en contrast, ni l'activitat ni els estudis expliquen que tinguin una major probabilitat d'estar emancipades (l'any d'observació continua sent significatiu en el model final), únicament en el cas de les dones que tenen un contracte temporal és dona una probabilitat inferior a estar emancipades que les dones inactives i també en les que tenen estudis mitjans o superiors, que tindrien una probabilitat 1,17, però això no explica el canvi en el temps.

En definitiva, la probabilitat de les dones de no conviure amb els seus pares ha augmentat entre 2002 i 2008 en 52 punts percentuals, sense que això hagi estat provocat per un canvi en l'estructura educativa o d'activitat (taula 6). Més aviat sembla que s'hagi produït pel canvi en els homes, és a dir, que la millor estructura laboral masculina ha afavorit un augment de l'emancipació femenina com a conseqüència del patró d'emancipació que continua vigent en el cas de Catalunya, basat en la formació familiar i lligat a factors més demogràfics com el calendari matrimonial, en el qual les dones hi solen entrar més joves i casant-se amb homes que són de mitjana 3 anys més grans que elles (Cabrè, 1992). S'intueix doncs, que possiblement, aquestes dades no sols indiquen que hi ha dos patrons d'emancipació diferents per a homes i per a dones, sinó que també es constata que el model social de separació de rols continua perpetuant-se, també entre les noves generacions.

Taula 6.- Model emancipat-Dona (edat al quadrat, onada, sexe, nivell educatiu i relació amb l'activitat)

	Coef.	P>z
Constant	-5,42	0,00
Edat²	0,01	0,00
Onada (2008)	0,52	0,05
Temporals	-0,75	0,01
Mitjans-superiors	-1,17	0,00

Font.- PaD

6.- Conclusions

Hi ha un percentatge més elevat de dones emancipades el 2002 i 2008 que d'homes. Per tant, el sexe i el temps són dos factors que afecten al comportament dels joves catalans entre 25 i 29 anys en el moment d'emancipar-se.

Tot i que el número de persones amb estudis mitjans o superiors ha augmentat, el nivell educatiu sols explica part dels canvis produïts, com és en el cas de les dones, però no seria una variable explicativa del canvi en l'emancipació entre el 2002 i el 2008. Aquests canvis produïts en l'estructura educativa, però, sols són significatius en el comportament de les dones amb estudis mitjans o superiors, mentre que en el cas dels homes no afecta al seu comportament. La interacció que es dóna entre nivell educatiu i sexe es tradueix en que per a les dones a major nivell d'instrucció, menor probabilitat d'estar emancipades.

En introduir la variable de la relació amb l'activitat (que també interacciona amb el sexe) es continuen produint dos models. Per als homes, l'efecte de la relació amb l'activitat té una influència molt elevada i fins i tot el component en l'any d'observació perd significació: per a ells, a major i més estable relació amb l'activitat, major probabilitat d'estar emancipat. És a dir, que el que explicaria els canvis produïts en el cas dels homes entre el 2002 i el 2008 seria la millora en la vinculació d'aquests amb l'activitat.

Per a les dones, en canvi, la relació seria a la inversa, qualsevol situació d'activitat té menor probabilitat d'estar emancipada que ser inactiva. En aquest cas, sembla que la millora en les condicions d'emancipació de les dones s'hagi produït per la millora de les condicions laborals dels homes, afavorint un augment de l'emancipació d'aquestes, que seria conseqüència del patró d'emancipació basat en la formació familiar i lligat a factors més demogràfics com el calendari matrimonial i la seva vigència en les noves generacions que s'emancipen, és a dir, que no s'haurien produït els canvis que suposàvem en les hipòtesis, de disminució o desaparició de les diferències dels patrons d'emancipació per gènere, sinó que aquest continua sent un factor molt important en el cas dels joves catalans.

Finalment, en l'anàlisi d'aquest treball no hem pogut comprovar si es dóna o no un augment de les vies alternatives d'emancipació de les persones joves durant aquest període de creixement econòmic 2002-2008. Més aviat es senyalaria un predomini de les formes "tradicionals" a l'hora d'emancipar-se. Per poder acabar de contrastar aquestes hipòtesis cal un treball més a fons sobre els motius que porten a l'emancipació la forma de la nova llar creada.

Referències bibliogràfiques:

- BECK, U. (1998). *La sociedad del riesgo*. Madrid: Siglo XXI.
- BECK, U.; BECK-GERNSHEIM, E. (1995). *El normal caos del amor*. Barcelona: Paidós.
- CABRÉ, A. (1992). “Volverán tórtolos y cigüeñas”. GARRIDO, L.; GIL CALVO (Ed.). *Estrategias familiares*. Madrid: Alianza Editorial, pp. 113-131.
- ESPING-ANDERSEN, G. (1999). *Social foundations of postindustrial economies*. Oxford: Oxford University Press.
- ESTEBAN, M.; MARTÍN, A.; MIGUÉLEZ, F.; MOLINA, O.; RECIO, A. (2009). *Crisis i desocupació: quines polítiques? Societat Catalana 2009*. Barcelona: Publicacions de l'IEC.
- GARCIA-MONTALVO, J. (2005). “La inserció laboral dels universitaris: la qüestió de la sobrequalificació i el desajust formatiu”. *Nota d'Economia*, 81, pp. 99-119.
- GIDDENS, A. (1995). *La transformación de la intimidad*. Madrid: Cátedra.
- INGLEHART, R. (1977). *La revolución silenciosa*. London: Princeton University Press.
- LESTHAEGHE, R. (1991). “The SDT in Western Countries: An Interpretation”. *Simposi Internacional: Mutació del sistema de valors a les societats europees i magrebines*. Barcelona: Institut Català de la Mediterrània.
- GENTILE, A. (2010). “De vuelta al nido en tiempos de crisis. Los boomerang kids españoles”. *Revista Estudios de Juventud*, 90, pp. 181-203.
- MINGIONE, E. (1993). *Las sociedades fragmentadas*. Madrid: Ministerio de Trabajo y Seguridad Social.
- MIRET, P. (2004). “Emancipació domiciliaria, laboral i familiar dels joves a Catalunya”. *Aportacions*, 25. Secretaria de Joventut, Generalitat de Catalunya.
- MIRET, P.; SALVADÓ, A.; SERRACANT, P.; SOLER, R. (2008). *Enquesta a la joventut de Catalunya 2007*. Secretaria de Joventut, Generalitat de Catalunya.
- MORENO, A. (2010). “Vida familiar y trabajo social en el proceso de transición a la vida adulta de los jóvenes españoles en perspectiva comparada”. *Revista Estudios de Juventud*, 90, pp. 123-141.
- OINONEN, E. (2010). “La formación de la familia en el proceso de transición a la vida adulta en España y Finlandia”. *Revista Estudios de Juventud*, 90, pp. 83-102.
- SARACENO, C.; OLAGNERO, M.; TORRIONI, P. (2005). *First European Quality of Life Survey: Families, Work and Social Networks*. European Foundation for the improvement of Living and Working Conditions. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
- SERRACANT, P.; SOLER, R. (2009). *La joventut catalana al segle XXI: Un anàlisi del sistema d'indicadors de la joventut a Catalunya*. Observatori Català de la Joventut
- TORRES, A.; MENDES, R.; LAPA, T. (2008). “Families in Europe”. *Portuguese Journal of Social Sciences*, 7 (1), pp. 49-84.